

Andreas Eliassen Grini: *Es war ein Edelweiss. Selvføståelse og -konstruksjon i krigsmemoarer fra Wehrmachts 2., 3. og 6. bergjegerdivisjon*, masteroppgave NTNU 2022.

Under andre verdenskrig kjempet titusener av tyske og særlig østerrikske elitesoldater ved den såkalte Polarfronten i Finnmark og Lappland i Finland. De fleste av disse soldatene tilhørte tre bergjegerdivisjoner. Grinis masteroppgave handler om hvordan disse soldatene etter krigen konstruerte en militær og maskulin identitet – og hvordan de renvasket sin innsats i en forbrytersk krig.

Grinis hovedkilder er seksten forskjellige memoarer og divisjonshistorier skrevet av personer som tjenestegjorde på dette frontavsnittet. De er skrevet i ettertid, de fleste fra midten av 1950-tallet til slutten av århundret. At de er skrevet såpass lenge etterpå, kunne vært oppfattet som et kildekritisk problem, men her er det faktisk et hovedpoeng. For det som faktisk skjedde under krigen, er ikke det sentrale. Oppgaven handler om hvordan begivenhetene er blitt fortolket av deltakerne i ettertid.

Gjennom grundig analyse av memoarlitteraturen finner Grini at deltakerne ikke først og fremst oppfattet seg som soldater i en brutal krig der det ble begått mange krigsforbrytelser, men som heroiske bergjegere som kjempet mot krevende naturforhold. De var mer utforskere, polarfarere og sivilisasjonsagenter – i et område der hverken natur eller (ur)befolkning var blitt påvirket av europeisk kultur – enn soldater.

I ettertid lyktes bergjegerveteranene i å etablere et bilde av seg selv som apolitiske elitesoldater, distansert fra nasjonalsosialisme, brutalitet og krigsforbrytelser. De har da også spilt viktige roller i militærvesenet i Østerrike og Tyskland etter krigen. Bergjegermyten har først møtt kritikk fra storsamfunnet fra begynnelsen av 2000-tallet.

Grini har god observasjonsevne, han er analytisk sterk, han tolker sine funn i lys av en større historisk kontekst og sist, men ikke minst, han skriver godt. Oppgaven er en fryd å lese.

Oslo, Bergen og Trondheim, juli 2023

Finn Erhard Johannessen, Ines Prodöhl og Pål Thonstad Sandvik